

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ



ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου θα πρέπει να είστε σε θέση:

- ❖ Να γνωρίζετε και να επεξηγείτε την έννοια του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ)
- ❖ Να κατανοείτε τη διαφορά μεταξύ τελικών και ενδιάμεσων αγαθών
- ❖ Να ορίζετε την έννοια του κατά κεφαλήν εισοδήματος
- ❖ Να μπορείτε να υπολογίζετε το κατά κεφαλήν εισόδημα
- ❖ Να κατανοείτε την έννοια του Βιοτικού Επιπέδου
- ❖ Να γνωρίζετε και να επεξηγείτε τους παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται το βιοτικό επίπεδο
- ❖ Να κατανοείτε τη σημασία της ανισοκατανομής των εισοδημάτων
- ❖ Να εξηγείτε τους τρόπους μείωσης της ανισοκατανομής του εισοδήματος
- ❖ Να γνωρίζετε τους λόγους για τους οποίους είναι δύσκολη η σύγκριση του βιοτικού επιπέδου μεταξύ των χωρών
- ❖ Να γνωρίζετε και να εξηγείτε ποιοι αποτελούν το Εργατικό Δυναμικό μιας χώρας ή τον Οικονομικά Ενεργό Πληθυσμό
- ❖ Να ορίζετε την έννοια του όρου Ανεργία
- ❖ Να κατανοείτε τις έννοιες της Ανεργίας Τριβής και της Μακροχρόνιας Ανεργίας
- ❖ Να υπολογίζετε το ποσοστό ανεργίας
- ❖ Να γνωρίζετε και να εξηγείτε τις συνέπειες της ανεργίας
- ❖ Να κατανοείτε τις έννοιες του Πληθωρισμού και Αποπληθωρισμού



5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως έχουμε αναφέρει στο 2ο Κεφάλαιο, ο άνθρωπος παράγει αγαθά και υπηρεσίες για να ικανοποιήσει τις ανάγκες του. Ανάλογα με την αξία των προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται μέσα στην οικονομία, κρίνεται σε κάποιο βαθμό και η ευημερία της χώρας.

ΑΕΠ είναι η αξία αγοράς όλων των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα, κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου (συνήθως ενός έτους).

Αξία αγοράς είναι η τιμή στην οποία ανταλλάσσονται τα προϊόντα στην αγορά.

Τελικά αγαθά είναι τα αγαθά που αγοράζονται για τελική χρήση και δεν πρόκειται να μεταπωληθούν.

Ενδιάμεσα αγαθά είναι τα αγαθά που προορίζονται να μεταπωληθούν, είτε στη μορφή που βρίσκονται είτε αφού μετατραπούν σε άλλη μορφή.

5.2 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) είναι η **αξία** αγοράς όλων των **τελικών** προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται **μέσα** σε μια χώρα κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου (συνήθως **ενός έτους**).

Αν προσθέσουμε όλα τα προϊόντα που παράγονται από τους τρεις τομείς της οικονομίας (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή), μπορούμε να υπολογίσουμε την αξία του ΑΕΠ μιας οικονομίας. Για να μπορέσει να γίνει αυτό πρέπει να προσθέσουμε **την αξία αγοράς** όλων αυτών των αγαθών.

Αξία αγοράς είναι η τιμή στην οποία ανταλλάσσονται τα προϊόντα στην αγορά. Για να μετρηθεί η συνολική παραγωγή, πρέπει να αθροίσουμε την παραγωγή μήλων, πορτοκαλιών, ηλεκτρονικών υπολογιστών, υπηρεσιών κ.λπ. Το κάθε αγαθό μετρείται σε διαφορετικές μονάδες, για παράδειγμα, κιλά, τεμάχια, μέτρα κ.ά. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τις χρηματικές μονάδες, δηλαδή την αξία αγοράς.

Το ΑΕΠ αξιολογεί τα προϊόντα σύμφωνα με την αξία αγοράς των **τελικών** προϊόντων.

Τελικά αγαθά είναι τα αγαθά που αγοράζονται για τελική χρήση και δεν πρόκειται να μεταπωληθούν, για παράδειγμα, το κινητό τηλέφωνο που αγοράζει ένας καταναλωτής για δική του χρήση, το αυτοκίνητο κ.ά.).

Ενδιάμεσα αγαθά είναι τα αγαθά που προορίζονται να μεταπωληθούν, είτε στη μορφή που βρίσκονται, όπως πορτοκάλια για πώληση στην υπεραγορά (Σούπερ Μάρκετ), είτε αφού μετατραπούν σε άλλα αγαθά, όπως πορτοκάλια για χυμό κ.ά.

Το ίδιο αγαθό μπορεί μερικές φορές να είναι τελικό, ενώ κάποιες άλλες ενδιάμεσο. Για παράδειγμα, η ζάχαρη που αγοράζει μια νοικοκυρά είναι τελικό αγαθό, ενώ για ένα ζαχαροπλασαστήριο

είναι ενδιάμεσο. Το ίδιο και το αλεύρι για παρασκευή ψωμιού ή τα φρούτα.



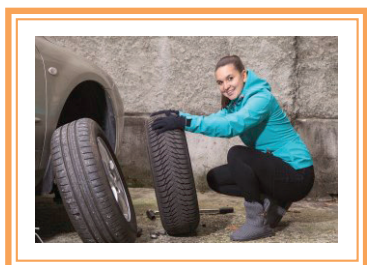
Καταναλωτής – Τελικά αγαθά



Μανάβικο/Εργοστάσιο/Καφετέρια
Ενδιάμεσα αγαθά



Που παράγονται σε μια χώρα. Το ΑΕΠ μετρά μόνο τα αγαθά και τις υπηρεσίες που έχουν παραχθεί **μέσα** στη χώρα. Η εταιρεία Toyota είναι ιαπωνική εταιρεία, παράγει όμως αυτοκίνητα στην Ουαλία (Ηνωμένο Βασίλειο). Η αξία της παραγωγής αυτής υπολογίζεται στο ΑΕΠ του Ηνωμένου Βασιλείου και όχι σε αυτό της Ιαπωνίας.



Σε ορισμένη χρονική περίοδο. Το ΑΕΠ μετρά την αξία παραγωγής σε ορισμένη χρονική περίοδο (συνήθως σ' **ένα έτος**).

Το ΑΕΠ μπορεί να μετρηθεί με τις πιο κάτω μεθόδους:

- Μέθοδο παραγωγής
- Μέθοδο εισοδήματος
- Μέθοδο δαπάνης

Οι πιο πάνω μέθοδοι καταλήγουν στο ίδιο αποτέλεσμα γιατί:

- Η αξία των προϊόντων είναι **ίση** με το εισόδημα (μισθοί, τόκοι, ενοίκια, κέρδη) που πληρώνουν οι επιχειρήσεις για την παραγωγή τους
- Κάθε συναλλαγή έχει αγοραστή και πωλητή, δηλαδή, το ποσό που δαπανά ο αγοραστής είναι **ίσο** με το εισόδημα που εισπράττει ο πωλητής

Με λίγα λόγια, ο πωλητής παίρνει **εισόδημα** το οποίο είναι ίσο με τη **δαπάνη** του αγοραστή, ο οποίος πληρώνει για να πάρει **προϊόντα** ίσης αξίας.

Ο πωλητής θα πάρει **εισόδημα**

Ο αγοραστής θα **δαπανήσει** χρήματα, για να πάρει **προϊόν**



Κατά κεφαλήν εισόδημα είναι το εισόδημα που αναλογεί, κατά μέσο όρο, σε κάθε κάτοικο μιας χώρας, ανεξάρτητα από τη συμμετοχή του στην παραγωγή.

5.3 ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Κατά κεφαλήν εισόδημα είναι το εισόδημα που αναλογεί κατά μέσο όρο σε **κάθε κάτοικο** μιας χώρας ανεξάρτητα από τη συμμετοχή του στην παραγωγική διαδικασία.

Το κατά κεφαλήν εισόδημα υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Κατά κεφαλήν εισόδημα} = \frac{\text{ΑΕΠ}}{\text{Πληθυσμός της χώρας}}$$

Στον συνολικό πληθυσμό της χώρας περιλαμβάνονται **όλοι** οι μόνιμοι κάτοικοι της χώρας αυτής, ανεξαρτήτως ηλικίας, εργαζόμενοι και μη.

Βιοτικό επίπεδο είναι η υλική, πνευματική και πολιτιστική στάθμη της ζωής των κατοίκων μιας χώρας ή γενικότερα, το επίπεδο ποιότητας και ευημερίας της ζωής του ανθρώπου.

5.4 ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (STANDARD OF LIVING)

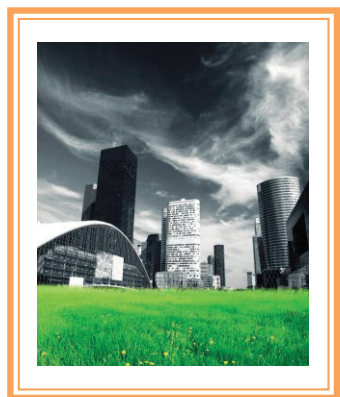
Η οικονομία δεν είναι ποτέ στάσιμη. Όλα τα σημαντικά μεγέθη της, όπως το επίπεδο του εισοδήματος, της απασχόλησης, της ανεργίας, των τιμών κ.λπ. μεταβάλλονται διαχρονικά. Από τα μεγέθη αυτά εξαρτάται η ομαλή λειτουργία μιας οικονομίας και κατ' επέκταση η ευημερία των πολιτών της, δηλαδή το βιοτικό τους επίπεδο.

Βιοτικό επίπεδο είναι η υλική, πνευματική και πολιτιστική στάθμη της ζωής των κατοίκων μιας χώρας ή γενικότερα το επίπεδο ποιότητας και ευημερίας της ζωής του ανθρώπου.

Το βιοτικό επίπεδο αναφέρεται στην ποιότητα και στην ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που μπορούν να αποκτήσουν τα μέλη μιας κοινωνίας, αλλά και στον τρόπο που τα αγαθά και οι

υπηρεσίες διανέμονται σε αυτά. Αναφέρεται επίσης, στην ποιότητα ζωής η οποία συνδέεται με την ευτυχία του ανθρώπου. Στην ποιότητα ζωής αναφέρονται το σύνολο των περιβαλλοντικών συνθηκών και ο τρόπος ζωής που συμβάλλουν στη βιολογική, πνευματική, ψυχική και κοινωνική ολοκλήρωση του ανθρώπου.

Το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως:



- Ο κυριότερος παράγοντας που χρησιμοποιείται και αποτελεί το σημαντικότερο κριτήριο για τη μέτρηση του βιοτικού επιπέδου ενός λαού είναι το ύψος του **κατά κεφαλήν εισοδήματος**. Όσο πιο ψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα αναλογεί στον κάθε κάτοικο της χώρας, τόσο πιο ψηλό θεωρείται ότι είναι το βιοτικό επίπεδο.
- Για να μπορεί το κατά κεφαλήν εισόδημα να είναι αντιπροσωπευτικό και επομένως αξιόπιστο κριτήριο για το βιοτικό επίπεδο, θα πρέπει να γίνεται **ίση κατανομή** του εισοδήματος, δηλαδή, η πλειοψηφία του πληθυσμού να παίρνει εισόδημα κοντά στο κατά κεφαλήν εισόδημα. Όσο πιο ίση είναι η κατανομή του εισοδήματος, τόσο πιο ψηλό είναι το βιοτικό επίπεδο.
- Όσο περισσότερο **ελεύθερο χρόνο** έχουν τόσο καλύτερο είναι το βιοτικό επίπεδο, αφού οι εργαζόμενοι κουράζονται λιγότερο και έχουν περισσότερο διαθέσιμο ελεύθερο χρόνο για ανάπαυση και ψυχαγωγία.
- Σε χώρες με ψηλό μορφωτικό επίπεδο και ανεπτυγμένη πνευματική και **πολιτιστική ζωή** (θέατρα, μουσική, εκθέσεις, κ.λ.π.), δίνονται περισσότερες ευκαιρίες στους πολίτες να ικανοποιούν τις πνευματικές τους ανάγκες.
- Όσο περισσότερα **κοινωνικά αγαθά** προσφέρει το κράτος στους πολίτες του, τόσο βελτιώνεται το βιοτικό επίπεδο. Η δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και εκπαίδευση, η ασφάλεια προς τους πολίτες, οι κοινωνικές παροχές (συντάξεις επιδόματα) βελτιώνουν την υγεία και τη μακροζωία των πολιτών.
- Ένα **περιβάλλον** το οποίο είναι καθαρό (για παράδειγμα καθαρές λίμνες, καθαρή ατμόσφαιρα), βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων.

Άρθρο που δημοσιεύτηκε στον τύπο τον Αύγουστο του 2013 με τίτλο «Το βιοτικό επίπεδο συμβάλλει στη μακροζωία» αναφέρει:

Οι Ιαπωνέζοι είναι γνωστοί για τη μακροβιότητά τους, η οποία οφείλεται κατά ένα μέρος στην παραδοσιακή υγιεινή διατροφή τους, στη δραστήρια ζωή τους και σε ένα ασφαλιστικό σύστημα που διευκολύνει την πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. «Γενικώς η μακροζωία των Ιαπώνων είναι ένδειξη του υψηλού τους βιοτικού επιπέδου».

5.5. ΑΝΙΣΟΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Όπως έχει αναφερθεί στην προηγούμενη ενότητα, για να θεωρείται το κατά κεφαλήν εισόδημα αξιόπιστο κριτήριο του βιοτικού επιπέδου, πρέπει να υπάρχει δίκαιη κατανομή του εισοδήματος.

Για να γίνει κατανοητή η έννοια της δίκαιης κατανομής του εισοδήματος, δίνεται ένα παράδειγμα:

Δύο υποθετικές οικονομίες, η Α και η Β, έχουν 4 πολίτες η κάθε μια.

Το εισόδημα των τεσσάρων πολιτών της οικονομίας Α είναι:

€1.000
€900
€1.100
€1.000

Το κατά κεφαλήν εισόδημα στην οικονομία Α είναι:

$$\frac{(1.000+900+1.100+1.000)}{4} = \frac{4.000}{4} = €1.000$$

Τα εισοδήματα των τεσσάρων μελών της οικονομίας Β είναι:

€5.000
€300
€500
€200

Το κατά κεφαλήν εισόδημα στην οικονομία Β είναι:

$$\frac{(5.000+300+500+200)}{4} = \frac{6000}{4} = €1.500$$

Το κατά κεφαλήν εισόδημα της οικονομίας Β είναι μεγαλύτερο από το κατά κεφαλήν εισόδημα της οικονομίας Α. Αυτό όμως, δεν σημαίνει ότι οι πολίτες της οικονομίας Β έχουν ψηλότερο βιοτικό επίπεδο από τους πολίτες της οικονομίας Α.

Στην οικονομία Α ο μέσος όρος των εισοδημάτων είναι χαμηλότερος από την οικονομία Β, αλλά υπάρχει ισοκατανομή του εισοδήματος. Αυτό σημαίνει ότι η πλειοψηφία των πολιτών παίρνει εισόδημα κοντά στο κατά κεφαλήν εισόδημα (μέσος όρος).

Στην οικονομία Β υπάρχει ανισοκατανομή του εισοδήματος. Το ένα άτομο παίρνει €5.000 και ανεβάζει τον μέσο όρο των εισοδημάτων, ενώ το εισόδημα των άλλων τριών ατόμων έχει μεγάλη διαφορά από το κατά κεφαλήν εισόδημα.

Τα κράτη παίρνουν φορολογικά και άλλα μέτρα για τη μείωση της ανισότητας .

Εκτός από το κράτος, αρκετές εθελοντικές οργανώσεις βοηθούν τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσής τους, εξασφαλίζοντάς τους ένα καλύτερο ατομικό βιοτικό επίπεδο.

Οι παροχές αυτές, ανεξάρτητα αν προέρχονται από το κράτος ή τις εθελοντικές οργανώσεις, αποτελούν απλά μεταφορά ευημερίας (εισοδήματος) από τον έναν πολίτη στον άλλον, δηλαδή γίνεται ανακατανομή του εισοδήματος. Γι' αυτό και δεν επηρεάζουν το ύψος του μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος (δεν αλλάζει ο μέσος όρος, αλλά η κατανομή των εισοδημάτων μεταξύ των μελών μιας οικονομίας).

Με το πιο πάνω παράδειγμα, δεν εννοούμε φυσικά ότι όλοι πρέπει να αμείβονται το ίδιο. Το κράτος με την επιβολή της φορολογίας και τις κοινωνικές παροχές προσπαθεί να μειώσει την ανισοκατανομή.

Επομένως, για να δούμε ποια οικονομία έχει ψηλότερο βιοτικό επίπεδο, θα πρέπει να λάβουμε πρώτα υπόψη μας, τον κυριότερο παράγοντα, που είναι το κατά κεφαλήν εισόδημα, την κατανομή του εισοδήματος, αλλά και **όλους** τους άλλους παράγοντες που επηρεάζουν το βιοτικό επίπεδο.

5.6 ΑΕΠ – ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν μετρά την αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που πωλούνται στις αγορές.

Στη συνέχεια εξετάζουμε κάποιους παράγοντες που επηρεάζουν το βιοτικό επίπεδο, αλλά **δεν** περιλαμβάνονται στο ΑΕΠ:



Οικιακή παραγωγή. Κάθε μέρα στα σπίτια μας πραγματοποιείται παραγωγή. Η αντικατάσταση μιας λάμπας, το κόψιμο του γκαζόν (γρασίδι), το πλύσιμο του αυτοκινήτου, η φροντίδα του κήπου αποτελούν παραδείγματα οικιακής παραγωγής. Από τη στιγμή που αυτές οι παραγωγικές διαδικασίες δεν πωλούνται στην αγορά, δεν λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του ΑΕΠ.

Παραοικονομία. Είναι το μέρος της οικονομίας που κρατείται ηθελημένα κρυφό για λόγους φοροδιαφυγής ή επειδή τα παραγόμενα αγαθά και υπηρεσίες είναι παράνομα. Αυτές οι δραστηριότητες επειδή μένουν αδήλωτες, δεν υπολογίζονται στο ΑΕΠ (λαθρεμπόριο, διακίνηση παράνομων ουσιών κ.ά.).



Προσδόκιμο ζωής και υγεία. Η καλή υγεία και η αύξηση του προσδόκιμου ορίου ζωής αυξάνουν το βιοτικό επίπεδο, όμως δεν συμπεριλαμβάνονται στη μέτρηση του ΑΕΠ.

Ελεύθερος χρόνος. Περισσότερος ελεύθερος χρόνος σημαίνει και καλύτερη ζωή.

Ποιότητα του περιβάλλοντος. Ένα υγιές περιβάλλον αυξάνει το βιοτικό επίπεδο του ανθρώπου αλλά δεν συμπεριλαμβάνεται στο ΑΕΠ.

Πρέπει να τονιστεί ότι όλα τα πιο πάνω κάνουν δύσκολη τη σύγκριση του βιοτικού επιπέδου μεταξύ των διαφόρων χωρών.

Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε δολάρια Η.Π.Α.

Θέση	Χώρα	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε δολάρια \$ 2014	Θέση	Χώρα	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε δολάρια \$ 2014
1	Κατάρ	137.162	11	Η.Π.Α.	54.370
2	Λουξεμβούργο	97.639	12	Σαουδική Αραβία	52.311
3	Σιγκαπούρη	83.066	13	Ιρλανδία	51.284
4	Μπρουνέι	79.890	14	Μπαχρέιν	49.020
5	Κουβέιτ	70.686	15	Ολλανδία	47.960
6	Νορβηγία	67.166	16	Αυστρία	46.640
7	Ην. Αραβικά Εμιράτα	66.347	17	Αυστραλία	46.550
8	Σαν Μαρίνο	60.887	18	Σουηδία	46.219
9	Ελβετία	58.149	19	Γερμανία	46.216
10	Χονγκ Κονγκ	55.097	20	Ταϊβάν	46.036

Τελευταία χώρα στην πιο πάνω κατάσταση στη θέση 187 βρίσκεται η Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία, με κατά κεφαλήν ΑΕΠ \$609. Η Κύπρος βρίσκεται στην 37η θέση, με κατά κεφαλήν ΑΕΠ \$30.872 και η Ελλάδα στην 44η, με \$25.954.

Πηγή: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, 6th October 2015.

Έτος	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν Ελλάδας ΚΚ (ΑΕΠ) σε σταθερές τιμές 2015 (USD \$)
1970	15.710
1975	19.515
1980	22.456
1985	21.947
1990	22.820
1995	23.598
2000	27.589
2005	32.830
2010	30.905
2015	26.760
2020	25.576
2023	30.321

Πηγή: ΟΟΣΑ

Εργατικό Δυναμικό ή Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός είναι το σύνολο των ανθρώπων που είναι ικανοί και διαθέσιμοι για εργασία.

Άνεργοι είναι τα άτομα που ενώ είναι ικανά, πρόθυμα και διαθέσιμα να απασχοληθούν, δεν μπορούν να βρουν εργασία.

5.7 ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ – ΑΝΕΡΓΙΑ

Εργατικό Δυναμικό ή Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός είναι το σύνολο των ανθρώπων που είναι ικανοί και διαθέσιμοι για εργασία. Με άλλα λόγια, στο Εργατικό Δυναμικό περιλαμβάνονται όλοι όσοι **μπορούν** και **θέλουν** να εργαστούν.

Εάν οι διαθέσιμες θέσεις εργασίας είναι λιγότερες από τον αριθμό των ατόμων που τις διεκδικούν, τότε θα μείνουν άτομα χωρίς εργασία. Τα άτομα αυτά, συνήθως, καταφεύγουν στην αναζήτηση εργασίας. Αυτά τα άτομα, που είναι ικανά, πρόθυμα και διαθέσιμα να απασχοληθούν αλλά δεν μπορούν να βρουν εργασία, αποτελούν τους **άνεργους**.

Απασχολούμενοι

είναι τα άτομα που έχουν οποιαδήποτε πλήρη ή μερική επαγγελματική απασχόληση.

Τα άτομα που έχουν οποιαδήποτε επαγγελματική απασχόληση, ανεξάρτητα αν είναι πλήρης ή μερική απασχόληση, αποτελούν τους **απασχολούμενους**. Για παράδειγμα μισθωτοί, εργοδότες, αυτοτελώς εργαζόμενοι, ανεξάρτητα αν απουσιάζουν προσωρινά λόγω ασθένειας, άδειας ή απεργίας από τη δουλειά τους. Ένας φοιτητής που δουλεύει λίγες ώρες την εβδομάδα υπολογίζεται ως απασχολούμενος.

Οι άνεργοι και οι απασχολούμενοι είναι ο **οικονομικά ενεργός πληθυσμός** ή το **εργατικό δυναμικό** μιας χώρας.

$$\text{Εργατικό δυναμικό} = \text{Αριθμός απασχολουμένων} + \text{Αριθμός ανέργων}$$

Άεργοι είναι τα άτομα που μπορούν και δεν θέλουν να εργαστούν.

Τα άτομα εκείνα που δεν μπορούν να εργαστούν, για παράδειγμα μικρά παιδιά, ηλικιωμένοι, ασθενείς, στρατιώτες κ.ά. δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό.

Υπάρχουν όμως και άτομα τα οποία μπορούν να εργαστούν, αλλά για διάφορους λόγους δεν θέλουν και δεν ψάχνουν για εργασία. Αυτά τα άτομα ονομάζονται **άεργοι**.

Όλες οι χώρες κάθε μήνα εξετάζουν την πορεία των δεικτών απασχόλησης και ανεργίας ως δείκτες οικονομικής υγείας.

Ανεργία είναι η κατάσταση που καταγράφεται σε μια οικονομία, όταν μέλη του εργατικού δυναμικού της, ενώ είναι ικανά, πρόθυμα και διαθέσιμα να εργασθούν, δεν μπορούν να βρουν εργασία.

Ανεργία είναι η κατάσταση που καταγράφεται σε μια οικονομία, όταν μέλη του εργατικού δυναμικού της, ενώ είναι ικανά, πρόθυμα και διαθέσιμα να εργασθούν, δεν μπορούν να βρουν εργασία.

Σε μια οικονομία, ακόμη και αν βρίσκεται σε πλήρη απασχόληση, κάποιοι θα αποχωρούν από τις θέσεις τους ψάχνοντας μια καλύτερη ή μια διαφορετική εργασία, κάποιοι πτυχιούχοι θα ψάχνουν για εργασία μετά την αποφοίτησή τους κ.λπ. Το φαινόμενο αυτό είναι μόνιμο σε μια οικονομία και ονομάζεται **ανεργία τριβής**.



Τα άτομα που είναι εγγεγραμμένα στις καταστάσεις ανέργων για χρονικό διάστημα πέραν των 12 μηνών είναι οι **μακροχρόνια άνεργοι**.

Με βάση τα ισχύοντα, στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου κάποιος πολίτης να χαρακτηριστεί άνεργος, πρέπει να συντρέχουν αθροιστικά οι παρακάτω τρεις προϋποθέσεις:

1. Ο πολίτης να θέλει να εργασθεί
2. Ο πολίτης να είναι σε θέση να εργασθεί, να είναι δηλαδή ικανός να προσφέρει εργασία
3. Ο πολίτης να ψάχνει ενεργά για εξεύρεση εργασίας.



5.7.1 ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Το μέγεθος της ανεργίας μπορεί να μετρηθεί ως απόλυτο μέγεθος, για παράδειγμα 30 000 άνεργοι. Η σημασία όμως του αριθμού αυτού εξαρτάται από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού. Για αυτό η ανεργία μετριέται ως ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού.

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \frac{\text{Αριθμός ανέργων}}{\text{Εργατικό δυναμικό}} \times 100$$

Για παράδειγμα, αν το εργατικό δυναμικό είναι 600.000 και οι άνεργοι 30.000, το ποσοστό ανεργίας είναι:

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \frac{(30.000)}{(600.000)} \times 100 = 5\%$$

Το ποσοστό ανεργίας μπορεί να διαφέρει από περίοδο σε περίοδο, επειδή μεταβάλλεται ο αριθμός των ανέργων ή του εργατικού δυναμικού ή και των δύο. Ένα ποσοστό ανεργίας 2-3% του εργατικού δυναμικού θεωρείται φυσιολογικό.

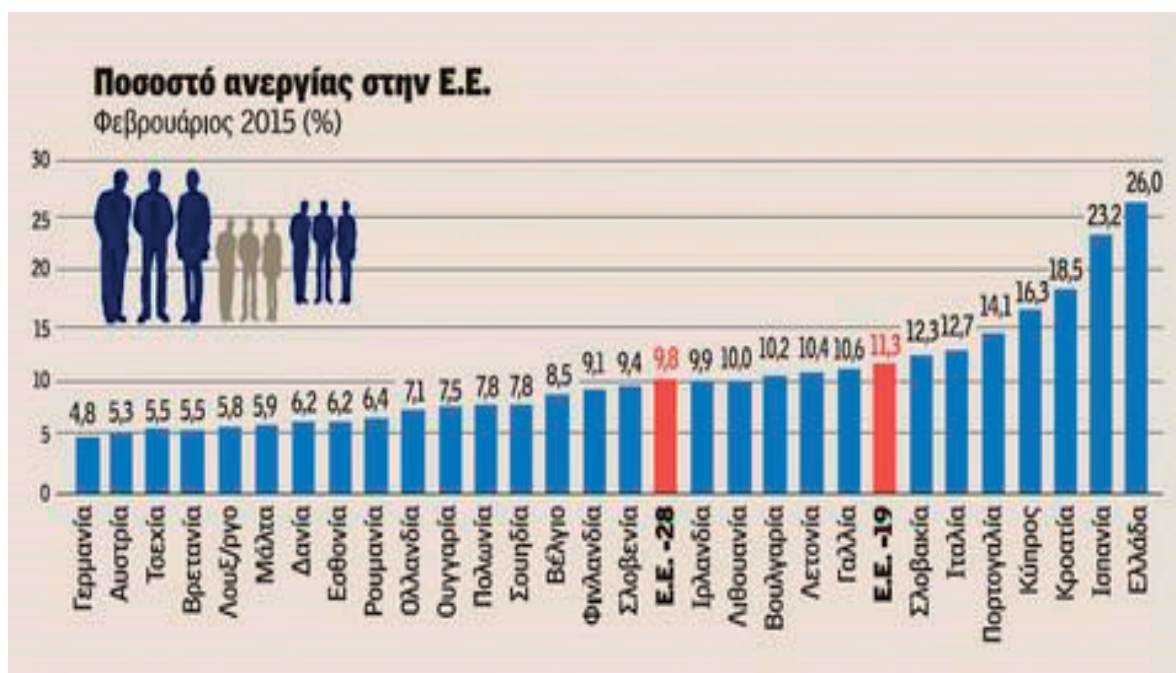
5.7.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η ανεργία έχει τις πιο κάτω οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις:

1. Απώλεια ανθρώπινου δυναμικού που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία
2. Απώλεια εισοδήματος για τον άνεργο και την οικογένειά του και κατ' επέκταση χειροτέρευση του βιοτικού του επιπέδου
3. Ανεπιθύμητα κοινωνικά φαινόμενα, όπως εγκληματικότητα, διαζύγια, αλκοολισμός κ.ά.
4. Επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, λόγω της παροχής των εισοδημάτων ανεργίας προς τους ανέργους.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ					
1990	1995	2000	2005	2010	2015
7,0	9,4	11,4	10,0	12,7	24,9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επισκόπηση της έρευνας εργατικού δυναμικού: 1981 – 2015



Eurostat statistics

5.8 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Στη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου (εβδομάδα, μήνας, έτος), οι τιμές κάποιων προϊόντων αυξάνονται πολύ, κάποιων άλλων λιγότερο ή καθόλου και ίσως σε μερικά προϊόντα παρατηρηθεί μείωση τιμών. Για να μετρηθεί ο πληθωρισμός λαμβάνονται υπόψη όλες αυτές οι μεταβολές τιμών ή, όπως αλλιώς λέγεται, **οι μεταβολές στο γενικό επίπεδο των τιμών**.

Τι θα σας κοστίσει πραγματικά να ξεπληρώσετε το δάνειό σας; Τι θα μπορούν να αγοράσουν με τις αποταμιεύσεις τους οι γονείς σας όταν συνταξιοδοτηθούν; Οι απαντήσεις εξαρτώνται από το πώς θα διαμορφωθεί το γενικό επίπεδο τιμών.

Μια **προσωρινή αύξηση** στις τιμές των αγαθών, **δεν** θεωρείται πληθωρισμός.

Πληθωρισμός
είναι η αύξηση του
γενικού επιπέδου
των τιμών.

Πληθωρισμός είναι η διαρκής αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών.

Ο πληθωρισμός όταν διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα δεν είναι ανησυχητικός και δεν δημιουργεί σοβαρά προβλήματα. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θεωρεί ότι ετήσιος πληθωρισμός μέχρι 2% δεν είναι ανησυχητικός. Όταν όμως η αύξηση των τιμών ξεπερνά το 2%, αρχίζουν να παρουσιάζονται προβλήματα στην οικονομία. Με τον πληθωρισμό μειώνεται η αγοραστική αξία του χρήματος.



Ας υποθέσουμε ότι ένα άτομο έχει σήμερα €1 και μπορεί να αγοράσει μια σοκολάτα που η τιμή της είναι ακριβώς €1. Η πραγματική αξία του νομίσματος του €1 είναι ακριβώς ίση με την αξία της σοκολάτας.

Αν μετά από ένα χρόνο το άτομο αυτό έχει πάλι €1, αλλά η τιμή της σοκολάτας είναι €1,20, δεν θα μπορεί να την αγοράσει. Η αξία του €1 τώρα είναι μικρότερη από την αξία της σοκολάτας. Δηλαδή, το €1 έχασε μέρος της αγοραστικής του αξίας. Ο καταναλωτής αυτός λοιπόν, αν και το εισόδημά του παρέμεινε σταθερό, δεν μπορεί να ικανοποιήσει στον ίδιο βαθμό τις ανάγκες του για προϊόντα και υπηρεσίες.

Αποπληθωρισμός
είναι η μείωση του
επιπέδου των
τιμών.

Αποπληθωρισμός είναι η μείωση του επιπέδου των τιμών για παρατεταμένο χρονικό διάστημα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να σημειώσετε τη σωστή απάντηση:

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) είναι:

- α) Η συνολική αξία των τελικών αγαθών και υπηρεσιών
- β) Το σύνολο των εισοδημάτων των παραγωγικών συντελεστών που ανήκουν στους μόνιμους κατοίκους της χώρας
- γ) Η συνολική αξία των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται μέσα σε μια χώρα σε ένα έτος
- δ) Τίποτα από όλα αυτά.

2. Να σημειώσετε ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ:

Για να υπολογίσουμε το κατά κεφαλήν εισόδημα διαιρούμε:

- α) Το Α.Ε.Π. με τους απασχολούμενους
- β) Τους ανέργους με το Α.Ε.Π.
- γ) Το Α.Ε.Π. με το σύνολο του πληθυσμού της χώρας
- δ) Το σύνολο του πληθυσμού με τους ανέργους

3. Αν το ΑΕΠ της χώρας Α είναι 18 δισεκατομμύρια και ο συνολικός πληθυσμός 800 000, να υπολογίσετε το κατά κεφαλήν εισόδημα.

.....

.....

.....

.....

.....

4. Να σημειώσετε ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ:

- α) Κατά κεφαλήν εισόδημα είναι το εισόδημα που αναλογεί σε κάθε εργαζόμενο άτομο
- β) Το Εγχώριο Εισόδημα είναι πάντοτε ίσο με το Εγχώριο Προϊόν
- γ) Τα κέρδη από την παράνομη εισαγωγή καπνών συμπεριλαμβάνονται στο Α.Ε.Π.
- ε) Αν δύο χώρες έχουν το ίδιο κατά κεφαλήν εισόδημα, σημαίνει πως έχουν και το ίδιο βιοτικό επίπεδο
- στ) Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. παρέχει πιστή εικόνα της ευημερίας ενός λαού.

5. Να ερευνήσετε στο διαδίκτυο και να βρείτε:

α) Τις πέντε χώρες με το ψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα

.....

.....

.....

.....

.....

β) Τις πέντε χώρες με το χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Να δώσετε τον ορισμό της έννοιας «βιοτικό επίπεδο».

.....

.....

.....

7. Να αναφέρετε τους κυριότερους παράγοντες που προσδιορίζουν το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας.

.....

.....

.....

8. Ποιο κριτήριο χρησιμοποιείται συνήθως για να συγκρίνουμε το βιοτικό επίπεδο μεταξύ δύο χωρών; Πόσο αξιόπιστη είναι μια τέτοια σύγκριση;

.....

.....

.....

.....

.....

9. Να διατυπώσετε και να αιτιολογήσετε την άποψή σας για την πιο κάτω πρόταση: «Οι χώρες που δαπανούν μεγάλα ποσά για στρατιωτικούς εξοπλισμούς χειροτερεύουν το βιοτικό επίπεδο του λαού τους».

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Στις χώρες Α και Β οι άνθρωποι εργάζονται περίπου τις ίδιες ώρες. Εντούτοις, στη χώρα Β το βιοτικό επίπεδο είναι αρκετά ψηλότερο. Να αναφέρετε δύο πιθανούς λόγους.

α)

.....

β)

.....

11. Να διατυπώσετε και να αιτιολογήσετε την άποψή σας για την πιο κάτω πρόταση: «Οι βιομηχανικές χώρες που δεν παίρνουν μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος χειροτερεύουν το βιοτικό επίπεδο του λαού τους».

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



12. Να υπογραμμίσετε τη σωστή απάντηση:

Το εργατικό δυναμικό περιλαμβάνει:

- α) Μόνο τους εργοδοτούμενους και τους εργοδότες
- β) Μόνο τους εργαζόμενους και τους απεργούντες
- γ) Μόνο τους εργαζόμενους και τους άνεργους
- δ) Μόνο τους εργαζόμενους και τους άεργους.

13. Να υπογραμμίσετε τη σωστή απάντηση:

Άνεργοι είναι:

- α) Όσοι δεν μπορούν να εργαστούν
- β) Όσοι δεν θέλουν να εργαστούν
- γ) Όλοι όσοι δεν εργάζονται
- δ) Όσοι μπορούν και θέλουν να εργαστούν, αλλά δε βρίσκουν δουλειά.

14. Αν σε μια χώρα οι άνεργοι είναι 70.000, οι απασχολούμενοι 358.000 και το σύνολο του πληθυσμού είναι 900.000, να υπολογίσετε το ποσοστό ανεργίας.

.....

.....

.....

.....

.....

15. Σε μια οικονομία οι απασχολούμενοι είναι 80 εκ., οι άνεργοι είναι 20 εκ. και οι άεργοι είναι 5 εκ. Το ποσοστό ανεργίας είναι:

- α) 13,3%
- β) 25%
- γ) 20%
- δ) 23,5%

16. Να υπογραμμίσετε τη σωστή απάντηση:

Πληθωρισμός είναι:

- α) Αύξηση στις τιμές των αγαθών κατά 5%
- β) Μείωση του γενικού επιπέδου των τιμών
- γ) Προσωρινή αύξηση τιμών
- δ) Αύξηση στο γενικό επίπεδο των τιμών λόγω Χριστουγέννων
- ε) Αύξηση στο γενικό επίπεδο των τιμών για παρατεταμένο χρονικό διάστημα
- ζ) Μείωση στο γενικό επίπεδο των τιμών για παρατεταμένο χρονικό διάστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 – ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

17. Να ερευνήσετε στο διαδίκτυο και να συγκρίνετε τα ποσοστά πληθωρισμού της Ελλάδας με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές Χώρες.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. (2007). Σταθερότητα των τιμών. Retrieved February 2, 2016 from https://www.ecb.europa.eu/home/pdf/students/booklet_el.pdf

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. (2007). Τι είναι πληθωρισμός. Retrieved February 2, 2016 from <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/hicp/html/index.el.html>

Κέντρο Παραγωγικότητας Κύπρου.(n.d.). Μάθετε για την παραγωγικότητα. Retrieved December 12, 2015 from http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/kepa/kepa_new.nsf/kepa09_gr/kepa09_gr?OpenDocument

Κώπτη Γ. Χ. & Κώπτη Πετράκη Α. (2008). Σύγχρονη Μικροοικονομική (Γ' Έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Ε. Μπένου.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.(2008). Στοιχεία Οικονομικής Θεωρίας. Retrieved October 30, 2015 from <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/3089/895.pdf>

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου (2007), Στοιχεία Οικονομικών– Εμπορικών Α' Ενιαίου Λυκείου, Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων, Λευκωσία.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Anderton, Alain.(2001), Economics for GCSE, Second Edition

Dahl, Roald. The BFG (1982), New York: Farrar, Straus and Giroux.

GREGORY N. MANKIW & MARK P. TAYLOR: Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. GutenbergΑθήνα 2010

HEARN JOHN : AS/A - LEVEL Economics Essential Word Dictionary. Leicester 2000

JONES Rob: Edexcel IGCSE Economics. First edition.Pearson Education Ltd 2001

PARKIN POWELL MATTHEWS: Economics eighth edition England 2012

http://www.economicsonline.co.uk/Competitive_markets/The_economic_problem.html

SLOMAN JOHN: Essentials of Economics. Second edition. Pearson Education Ltd 2001

<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/business-english/economic-activity>

www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/.../geo_mesi_b_tomeis_paragogis.pdf

<http://www.investopedia.com/terms/c/capital>

<http://cyprustimes.com/economy-times/2015>

<http://www.euretirio.com/oligopolio/>

<http://www.euretirio.com/monopoliakos-antagonismos/>

http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/economy_finance

[https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_\(PPP\)_per_capita#cite_note-3](https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_(PPP)_per_capita#cite_note-3)

http://www.mariakappou.gr/analiseis_ennoiwn/docs

<http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/kepa/kepa>

<http://epixeirisi.gr>

ebooks.edu.gr/modules/ebook

ebooks.edu.gr

<http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/labour>

<https://www.google.com.cy/>

<http://ec.europa.eu/eurostat/statistics>

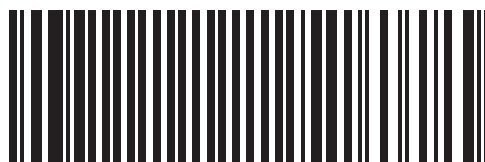
https://www.google.com/search?q=%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B5%CE%B9%CF%82+%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B7%CF%82&rlz=1C1CHBF_enCY825CY825&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjLkJDY2tToAhViURUIHUbMCVYQ_AUoAXoE

https://www.google.com/search?q=%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B5%CE%B9%CF%82+%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B7%CF%82&rlz=1C1CHBF_enCY825CY825&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjLkJDY2tToAhViURUIHUbMCVYQ_AUoAXoE

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

Κωδικός βιβλίου: 0-22-0293
ISBN 978-960-06-6509-3



(01) 000000 0 22 0293 8